Мітинг після здачі хліба в с. Улі, Золочівського району, Харківської області, 1932 р.

Протести
1932—1933 років

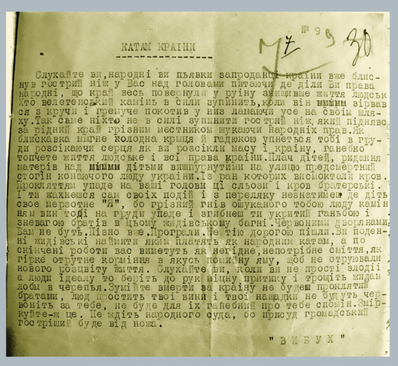

Листівки підпільної групи «Вибух». Сумщина, 1932 р.

Хлібозаготівельна кампанія 1931 р. та голод, який охопив Україну навесні 1932 р., загострив антикомуністичні настрої в українському суспільстві.

Протести в Україні набувають масового характеру. Лише за перші 7 місяців 1932 року органи ҐПУ зафіксували в УССР понад 900 масових протестних виступів, що становить понад 56% усіх антивладних виступів в СССР за цей час.

У першій половині 1932 р. з колгоспів в Україні вийшли 41 200 селянських господарств.

Доведені влітку 1932 р. нові нереальні плани хлібозаготівель викликали обурення селян і в нижчій ланці влади. Непоодинокими були випадки неприйняття цих планів, відмови від них.

У 1932—1933 рр. у різних регіонах України режим змушений придушувати масові виступи, «волинки», які ставали відчайдушними спробами доведених до межі голоду українських селян не стільки відстояти свої права, як просто вижити.

Голодуючі селяни опиралися вивезенню хліба в рахунок заготівель, нападали на зерносховища, магазини, комори спиртзаводів чи винокурень, де зберігалось, часто просто під відкритим небом, відібране зерно. Поширювали листівки із закликами до боротьби із комуністичним режимом.

З посиленням хлібозаготівельного свавілля та викликаного ним голоду почастішали терористичні акти, вчинені селянами. За оцінками дослідників, у 1932 р. в українських селах було здійснено понад 1000 терактів.

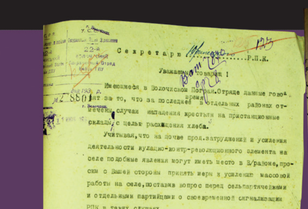

Лист Волочиського прикордонного загону секретарям райкомів КП(б)У про загрози нападів голодуючих селян на пристанційні зернові склади, червень 1932 р.

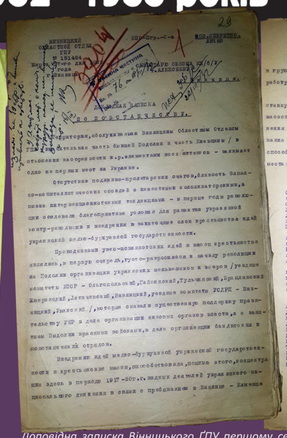

Доповідна записка Вінницького ҐПУ першому секретарю обкому КП(б)У про антирадянські повстанські настрої і групи в області, 17 березня 1932 р.

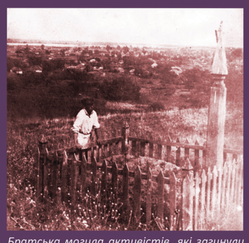

Братська могила активістів, які загинули під час насильницької колективізації. с. Мудрівка Чигиринського району (нині — Кіровоградської обл.). Фото 1934-1935 рр.

Із спецзведення Секретно-політичного відділу ОҐПУ про хід хлібозаготівель станом на 22 вересня 1932 р.

«В Україні, наприклад, з початку хлібозаготівель відмови від прийняття планів помічені в 92 районах по 446 сільрадах...
В УСРР протягом липня і серпня зареєстровано 216 масових виступів. Друга половина липня і серпень місяць характеризуються наростанням масових виступів на ґрунті хлібозаготівель. Дещо відмінною є місцями і форма виступів: якщо в липні переважно виступи проходили у вигляді ґрупових та масових волинок, то тепер, крім того, у формі страйків цілих бригад і колгоспів і перешкоджання вивезенню хліба (ПКК, УСРР).
В Україні заслуговує на увагу також зростання числа й активності учасників виступів (кількість учасників в окремих виступах досягала 1 тис. осіб), виступи супроводжувалися побиттям представників районної та сільської влади — Київська, Вінницька, Харківська області».

Цит. за: Советская деревня глазами ВЧК—ОГПУ—НКВД. 1918—1939. Документы и материалы. В 4-х т. / Т. 3. 1930—1934 гг. Кн. 2. 1932—1934 гг. — М., 2003. – С. 204 - 206

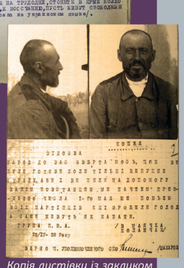

Копія листівки із закликом до боротьби проти комуністів, «які зробили голод» та фото її автора І. Кравченка із архівно-слідчої справи. Херсонщина, квітень 1932 р.

Євгенія Макасєєва

Листівки проти радянської влади, та фото її автора Киріченка Я.Т із архівно-слідчої справи

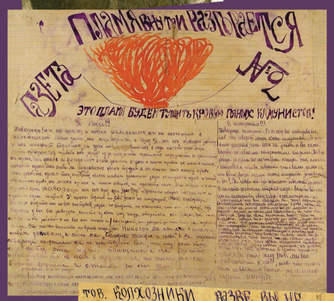

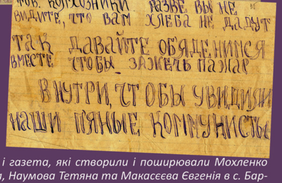

Листівка і газета, які створили і поширювали Мохленко Катерина, Наумова Тетяна та Макасєєва Євгенія в с. Бармашеве Баштанського району (тепер Миколаївська область), липень 1932 р.

Лист Я. Сапсая до М. Горького, 12 липня 1933 року.

Яків Сапсай, працівник Харківського електро-механічного заводу, обурений брехнею про успіхи у статті М. Горького в газеті Правда, написав у липні 1933 р. останньому листа, у якому розкриває правдиву ситуацію в Україні. У 1935 р. за цей лист Я.Сапсай був засуджений до розстрілу із заміною на 10-річне ув'язнення.
«...Чи це не ріст, чи це не досягнення, що на Україні ляснуло без бою, без війни сім мільйонів людських життів, серед яких половина дітей, про яких ви так щасливо розписуєте. Та це тільки історія фіксує цей трагічно безумний факт. Хто винен у цьому (підлий клас, котрий колись правив) чи славна сила Диктатури пролетаріату. Я не був за кордоном, але думаю, що там такого жаху немає як тут, у цьому соціалістичному благополуччі. Сім мільйонів живих людей, серед тисячі майбутніх можливих творців кращої доля людства, без бою, без крові, померли без хліба...»

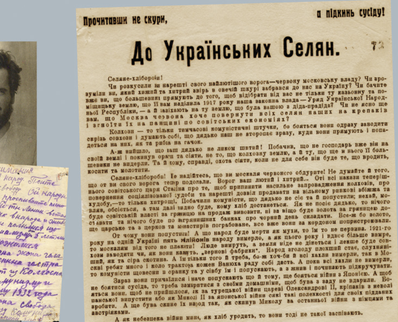

Листівка Українського революційного комітету, 1932 р.

Із спецповідомлення Секретно-політичного відділу ОҐПУ про панахиди за померлими з голоду на Поділлі у грудні 1933 року

«У грудні п.р. в ряді сіл Улановського і Хмельницького районів Вінницької області УСРР зафіксована організація масових панахид і поминок за померлими з голоду...
Панахиди відвідує значна кількість селян, переважно індивідуальників-жінок. В с. Сальниця на першій панахиді були присутні до 200 осіб, а на другий — 150 осіб. Учасники панахид найчастіше виділяють делегації, направляючи їх в інші села із закликом наслідувати їхній приклад. Ініціатива з улаштуванню панахид і обідів виходить від попів і бродячих ченців. ПП в уражені райони відряджені оперпрацівники облвідділу ҐПУ та дані вказівки всім облвідділам і прикордонним загонам ҐПУ про вживання необхідних заходів ддя запобігання подібним явищам.
Нач. 3 від. СПО ОҐПУ Полянський».

Цит. за: Советская деревня глазами ВЧК—ОГПУ—НКВД. 1918—1939. Документы и материалы. В 4-х т. / Т. 3. 1930—1934 гг. Кн. 2. 1932—1934 гг. — М., 2003. – С. 515-516

Показова розправа над непокірними. Фото М. Боканя, 1933 р.

Члени підпільної повстанської організації «Головний Штаб Повстанських Військ» у Борівському районі Харківської області, 1933 р.